

De trots van de bèta's

REPORTAGE Tachtig jaar geleden keek hij voor het eerst naar de sterren, met een zelfgemaakte telescoop. Donderdag kreeg de RUG een sterrenwacht die zijn naam draagt: De Blaauw Sterrenwacht. Genoemd naar emeritus hoogleraar Adriaan Blaauw.

DOOR ERNST ARBOUW

Je moet eerst met de lift naar de vijfde verdieping van de Bernoulliborg. Daarna moet je met een stalen wenteltrap, verborgen achter een onopvallende deur in een kantoorgang, nog een etage omhoog. Dan leidt een tweede stalen trap naar de trots van de bètafaculteit: de koepel van de Blaauw Sterrenwacht, genoemd naar emeritus hoogleraar sterrenkunde Adriaan Blaauw.

Een zacht nazomerbriesje waait naar binnen door een luik van ongeveer één meter breed dat zich uitstrekt tot in de nok van de koepel. Ongeveer vijftien mensen, onder wie Blaauw zelf, de decan van de bètafaculteit, twee leden van het college van bestuur en een handvol andere hoogwaardigheidsbekleders, hebben zich verzameld langs de rand van de koepel. Dan stapt rector magnificus Frans Zwarts naar voren voor het lintknipmoment. Met een woord trekt hij een zwaartwulven doek van de sokkel van de telescoop in het midden van de ruimte. Er volgt een beschaafd applausje. Zwarts verwijdt twee beschermhoezen en bestudeert zijn gezicht in de veertig centimeter grote, holle spiegel die het centrum van de telescoop vormt. Hij haalt een hand langs zijn kin. "Je zou je er in kunnen scheren. Het is een holle spiegel. Verdraaid, met een scheerspiegel, hahaha."

Universitair docent sterrenkunde Marc Verheijen, één van de initiatiefnemers voor de bouw, legt uit dat de sterrenwacht bedoeld is om studenten te leren hoe ze waarnemingen moeten doen voor te worden uitgestuurd naar de grote sterrenwachten elders in de wereld. "Een nacht waarnemingstijd bij een grote telescoop in bijvoorbeeld Chili kost misschien wel honderd-

In de koepel van de Blaauw Sterrenwacht. Links Marc Verheijen, rechts hoogleraar sterrenkunde Peter Bartel.

Foto Remyer Boxem

duizend euro. Dan is het goed als je eerst hebt goefoed."

Een ander, met zo belangrijk doel van de nieuwe sterrenwacht is wat Verheijen noemt "de wetenschap naar de straat brengen". Vanaf nu worden iedere eerste vrijdag van de maand open avonden gehouden waarbij het publiek naar de sterren kan kijken. "Het is ook de bedoeling dat we open zijn bij bijzondere gelegenheden zoals maansverduisteringen", vertelt Verheijen.

Terwijl hij staat de praten, rapt de opening van de stalen koepel richting het zuidwesten. Het effect is vergelijkbaar met twee stilstaande treinen op het station waarvan er één gaat rijden. Bewegend de vloer terwijl de koepel stilstaat of

staat de vloer stil terwijl de koepel draait? Omdat het dakluik maar een smal stukje van de horizon laat zien, wordt het nog moeilijker. Alleen een blik vanaf de stalen trap biedt houvast: wijzelf staan stil, het dak draait.

Verdraaid, het is niet een scheerspiegel'

Intussen heeft Verheijen de telescoop scherpgesteld op de schoorsteen van de suikerfabriek in Hoogkerk. Zelfs de bliksemalleiders op

de top zijn afzonderlijk te onderscheiden. Alleen trilt het beeld. Dat komt door luchtbewegingen in de atmosfeer, legt Verheijen uit. "Precies dezelfde luchtbewegingen zorgen er 's nachts voor dat je de sterren ziet twinkelen."

Het is niet de bedoeling dat studenten in de koepel aanwezig zijn tijdens waarnemingen. De telescoop is zo gevoelig dat de lichaamswarmte het beeld kan vervormen. "Een mens geeft ongeveer net zoveel warmte af als een gloeilamp van 25 Watt." De studenten doen hun werk vanuit de computergestuurde controeruimte één verdieping lager.

Volgens oud-hoogleraar Blaauw, de negentig ruid gepasseerd maar *still going strong*, moet de telescoop

vooral af en toe op de maan worden gericht. "Daar kun je bergen en ravijnen zien, landschappen waarvan je kunt voorstellen dat je er rondloopt", vertelt hij na de opening.

Hoe voelt het eigenlijk dat de sterrenwacht zijn naam draagt? "Ik ben natuurlijk heel trots." En dan, terwijl een lachje om zijn lippen speelt: "In Dordrecht is een aantal jaren geleden een straat naar mij vernoemd. Nou moet u weten dat ik helemaal niks met Dordrecht heb, ik kom er niet vandaan, ik heb er niet gewoond en ik kan me ook niet herinneren dat me tevoren iets is gevraagd. Ik ben er maar eens gaan kijken en ik moet u zeggen: het ziet er heel aardig uit. Daar hoef ik me beslist niet voor te schamen."